

Η συναρμογή του θεολογικού με το φιλοσοφικό λόγο (Ιωάννης Πλεξίδας, Δρ Φιλοσοφίας και Θεολογίας)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=165568>]

Τι να πρωτοαναφέρει κανείς; Τα σχόλια των χριστιανών συγγραφέων στον Όμηρο, στον Αριστοφάνη, στις Κατηγορίες του Αριστοτέλη, στον Πλάτωνα, στους «νεοπλατωνικούς» φιλοσόφους; Ο κατάλογος είναι ατελείωτος. Διαβάζοντας όλους αυτούς του ογκόλιθους της χριστιανικής σκέψης, κατανόησα αυτό που ο αριστερός φιλόσοφος και πολιτικός Benedetto Croce κάποτε είπε: «Δεν μπορούμε παρά να χαρακτηρίσουμε τους εαυτούς μας χριστιανούς». Αυτή η φράση του για μένα σημαίνει ότι ο σύγχρονος δυτικός κόσμος έχει επηρεαστεί σε όλες τις εκφάνσεις και εκφράσεις του, είτε μιλούμε για ποίηση είτε για μουσική είτε για λογοτεχνία είτε για ζωγραφική, από τη χριστιανική πολιτισμική παράδοση. Ειδικότερα σε ό,τι έχει να κάνει για τη σχέση φιλοσοφίας και θεολογίας στην πατερική σκέψη, οφείλουμε να δούμε αυτή τη σχέση με όρους συγχρωτισμού και σύγκλησης και όχι με όρους σχάσης.

Νεμέσιος Εμέσης

ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Πρόλογος:

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΟΝΤΑΚΗΣ

Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΛΕΞΙΔΑΣ

Εκδόσεις ΖΗΤΡΟΣ

Όπως εύστοχα έχει επισημάνει ο Γάλλος φιλόσοφος Merleau-Ponty, «Η σχέση της φιλοσοφίας προς τον χριστιανισμό δεν μπορεί να είναι η απλή σχέση της άρνησης προς τη θέση, της διερώτησης προς την κατάφαση: η φιλοσοφική διερώτηση εμπεριέχει η ίδια τις ζωτικές επιλογές της και κατά μία έννοια διατηρείται στο πλαίσιο της θρησκευτικής κατάφασης». Όπως καταλαβαίνετε, λοιπόν, μετά την ανάγνωση των πατερικών κειμένων δεν υπήρχε δρόμος επιστροφής. Ένωθα την ανάγκη να εντρυφήσω όσο περισσότερο μπορούσα στα κείμενα αυτής της παράδοσης. Αυτή η ανάγκη είχε ως αποτέλεσμα και τα δύο διδακτορικά, ένα στη Θεολογία και ένα στη Φιλοσοφία. Εκείνο που κατάλαβα, όμως, ήταν ότι αυτή η αναζήτηση δεν είχε τέλος ή, για να μιλήσω με εκκλησιαστικούς όρους, το τέλος της ήταν ατέλεστο. Είναι τέτοιος ο πλούτος της σκέψης των εκκλησιαστικών συγγραφέων που όσα διδακτορικά ή μελέτες κι αν γράψει κανείς δεν θα έχει πετύχει τίποτα περισσότερο από το να ψηλαφήσει απλώς ψήγματα της αλήθειας τους.

Η.Φ.: Πολύ ωραία. Έχω την αίσθηση ότι η συζήτηση μας γύρω από θέματα που θίγονται στα βιβλία σας και έχετε εισηγηθεί ο ίδιος σε συνέδρια θα είναι σίγουρα ενδιαφέρουσα.

Ι.Π.: Τα κείμενα των εκκλησιαστικών συγγραφέων παρουσιάζουν τεράστιο ενδιαφέρον για τον σύγχρονο, σκεπτόμενο άνθρωπο. Αποτελούν ψυχογραφήματα της ανθρώπινης ύπαρξης. Είχα διαβάσει κάποτε ότι μία ώρα την ημέρα ανάγνωσης πατερικών κειμένων θα μας γλίτωνε από πολλές ώρες ψυχοθεραπείας. Θα έλεγα ότι συμφωνώ. Οι πατέρες της εκκλησίας δεν καταθέτουν στα κείμενά τους θεωρητικές απόψεις, αλλά την εμπειρία τους, τα βιώματά τους. Μία εμπειρία ζωής που εμφορείται από τη σχέση τους με τον Θεό, τον προσωπικό Θεό της χριστιανικής πίστης και παράδοσης, τον Θεό του Αβραάμ και του Ισαάκ. Επομένως, ενδιαφέροντα στην πραγματικότητα είναι όσα λένε οι Πατέρες της Εκκλησίας.

Εγώ το μόνο που κάνω είναι να μεταφέρω στους αναγνώστες τη σκέψη τους και να προσπαθώ να εντοπίσω απαντήσεις στα πατερικά κείμενα για τα προβλήματα που απασχολούν τον μεταμοντέρνο άνθρωπο. Και, πιστέψτε με, αυτό δεν αποτελεί αναχρονισμό. Μπορεί οι συνθήκες διαβίωσης να έχουν αλλάξει, η τεχνολογία να έχει φτάσει σε δυσθεώρητα ύψη, ωστόσο η ανθρώπινη ψυχή παραμένει η ίδια, όπως άλλωστε και ο γενετικός κώδικας του ανθρώπου. Έχουμε τις ίδιες αγωνίες, τα ίδια πάθη, τις ίδιες αναζητήσεις, τα ίδια προβλήματα. Η αγωνία ενώπιον του θανάτου, η απώλεια των αγαπημένων προσώπων ή ακόμη και η απώλεια του εαυτού μας, για παράδειγμα, εξακολουθεί να μας βασανίζει — ακόμη κι αν μας λένε με βεβαιότητα οι φυσικοί επιστήμονες ότι ο θάνατος είναι απλώς το δεύτερο αξίωμα της

θερμοδυναμικής, η περίφημη εντροπία.

Ο σύγχρονος, εξάλλου, χαρακτήρας των κειμένων των Πατέρων φαίνεται, μεταξύ άλλων, και από την κριτική που ασκούν στην τοκογλυφία, στο θεσμό της δουλείας —αξιίζει να δει κανείς στο σημείο αυτό τη διαφορά που υπάρχει με τις απόψεις του διαφωτιστή Βολταίρου—, από τις απόψεις τους για τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία — σε ό,τι αφορά στη θέση της γυναίκας μία σειρά από κείμενα φεμινιστριών έχουν αναδείξει τον προοδευτικό χαρακτήρα των πατερικών κειμένων στο συγκεκριμένο θέμα. Ο χριστιανισμός, επομένως, δεν είναι μία μεταφυσική, απενσαρκωμένη θρησκεία που αδιαφορεί για το παρόν. Κάθε άλλο. Το παρόν για τους χριστιανούς αποκτά νέο νόημα και περιεχόμενο μέσα, όμως, από την προοπτική των εσχάτων. Ο χριστιανισμός, επομένως, είναι μοντέρνος καθώς προσφέρει μία επανερμηνεία του κόσμου. Μία επανερμηνεία που εδράζεται σε ένα αμιγώς αντιμεταφυσικό συμβάν: την ενσάρκωση του δεύτερου προσώπου της Τριάδας, του Υιού Λόγου. Ο χριστιανισμός είναι μία ενσαρκωμένη θρησκεία.

[Συνεχίζεται]